

eerste overgang niet zijn. Zo goed als chemische processen zich in de natuur nooit, maar slechts in het laboratorium geïsoleerd afspeelen, zo is ook de geestesontwikkeling van een mens nimmer zuiver product van de werking van zijn geest of van andere geesten op de zijne, doch steeds vermengd met, zo niet geleid door indrukken uit het leven, en dat te meer naarmate die mens intensiever deelneemt aan het leven van zijn tijd.

De vraag, die we daarom allereerst moeten stellen is die naar zijn belevenissen sinds 1824, het jaar waarin hij naar Nederland en wel naar Amsterdam terugkeerde. Hier schreef hij naar aanleiding van Kinker's beschouwingen over het natuurrecht zijn *Bedenkingen aangaande het regt en den staat*, eerste bewijs van ontwaakte politieke belangstelling, hoewel begrijpelijk nog geheel van theoretische aard.

Doch iemand als Thorbecke kon niet zonder beroep. Niet alleen omdat zijn gebrek aan middelen hem dat niet veroorloofde, maar ook omdat mensen als hij voortdurend haken naar een be-noeming in de letterlijke zin des woords als een vlucht uit de ongenoemdheid, als een onderscheiding, een zich afscheiden van en een zich verheffen boven de namelozen.

De betrekking van onder-bibliothecaris aan de Leidse Universiteitsbibliotheek was slechts een intermezzo en een pis-aller. Maar reeds in 1825 werd hij inderdaad be-noemd, en wel tot buitengewoon hoogleraar in de politieke en diplomatieke geschiedenis en in de statistiek te Gent, alweer door toedoen van Falck, zijn machtigen beschermer. Te Gent moeten zich gewichtige veranderingen in hem voltrokken hebben, want het is in een stuk uit die jaren — zijn antwoord op een prijsvraag (hij kon het mededingen niet laten), uitgeschreven door de regering naar een plan volgens hetwelk de algemene geschiedenis van Nederland zou moeten worden bewerkt — dat men voor het eerst de gedrongen en nochtans zo klare stijl van den volgroeiden Thorbecke herkent. En waarin tevens zijn vooruitziende blik voor het eerst te bewonderen valt, want zijn grondgedachte: dat de Staat niet de geschiedschrijving zelve, doch slechts het uitgeven van de bronnen behoort te bevorderen is — driekwart eeuw later uitgevoerd. Natuurlijk behoorde Thorbecke niet tot de vijf van de vierenveertig deelnemers aan wie een gouden medaille werd toegekend: men bekroont geen plannen die de uitvoering vijfenzeventig jaar vóór zijn.

Doch wat kan de diepgaande invloed van het Gentse milieu op hem geweest zijn? Hij leefde er, „een stijf Hollandsch heertje”, ongehuwd nog, teruggetrokken op zijn studeerkamer en schreef er, behalve het antwoord op de bovengenoemde prijsvraag en een tweetal brochures op onderwijs-gebied, niet anders dan enkele Latijnse boekbeoordelingen in een nu vergeten geleerden-tijdschrift. Het moet wel de invloed geweest zijn, misschien zijns ondanks door hem ondergaan, van de moderne geest, die in het Zuiden